

Support pédagogique : 4 Poèmes de Yehuda Leyb Gordon (Leçon 1 : Séquence sur la Haskala russe)

Extraits

La voiture embourbée (fable)

Aide-toi, le ciel t'aidera.

Une voiture chargée s'enfonçait dans la boue

Jusqu'aux essieux (de ses roues). Le voiturier

Se désespérait ; car le malheur le frappait

En un endroit où les traces de l'homme étaient inconnues,

En un lieu où personne ne viendrait à son secours

Pour dégager sa voiture.

Qu'un pareil malheur vous soit épargné, ô voyageurs.

Alors les bras lui tombèrent, son courage s'évanouit,

Et sans force et sans effort

Il se tint comme un insensé, les mains jointes.

D'abord il se fâcha et jura,

Ensuite il porta ses yeux vers le ciel

Et se mit à crier :

"Seigneur des Seigneurs

Qui chevauche dans les nuages,

Souviens-toi de l'alliance des anciens,

Souviens-toi du mérite des patriarches.

Comme tu as répondu à Jérémie,

Réponds-moi

Envoie-moi Elie

Qu'il me sorte

De cette boue épaisse et de ce puits d'argile".

Et voici une voix qui lui parla et lui dit :

"Je suis Elie,

J'ai été envoyé pour te sauver,

Ma face restera invisible,

Mais fais ce que je t'ordonne :

Regarde autour de toi, cherche bien,

Où est l'obstacle ? Qu'est-ce qui obstrue ton chemin ?

Ote l'argile, enlève la boue

Qui, comme des crocs, tiennent tes roues.

Prends le marteau, frappe les pierres et brise-les,

Et remplis ce trou de leurs débris.

L'as-tu rempli ?"

"Je l'ai rempli selon tes paroles."

"Maintenant agite le fouet et frappe tes chevaux."

"Ho, ho, mon cheval, ma jument,

Ma belle, ma parfaite.

Volez, emportez,

Sauvez, délivrez.

Ah, ah, ils ont sorti ma voiture.

Que tu sois béni, Elie,

Car tu m'as sauvé."

"Bonhomme, ce n'est pas moi,

(ses oreilles entendirent une voix qui répondit)

Ce ne sont pas mes mains qui ont dégagé ta voiture ;

Tes chevaux et tes mains ont accompli ce miracle."

A l'homme qui ne s'aide lui-même,

Dieu non plus n'enverra l'aide du ciel.

חמור מקנא

העגלה הטובעת בפץ

תושיע לך ידך
ואלהים יושיעך.

עגלה טעונה טבעה ברפש
עד ידות אופניה. ותקצר נפש

מה טוב ומה נעים גורל הלב
— התבונן החמור בלבבו ניאמר —
הן שמן חלקו מקל ילדי חמר
וכרשו קלא כל טוב כל חלב.
5 ולגו החמור זה רק מתג רק שקם.
מבקר לערב אמת אהבם.
ומה יעש הוא לא אוכל עשהו.
כי יחניף בחלקות יתן נדים.
אף ישמע קול זמרה נחת אונים —
10 ואני מה? הן גם לי לבב כמהו!
עודנו דובר ומן הפרם
שב אדניו ביתה: ובשמחת נפש
רץ חמורנו לקראתו: וירם
פרסות רגליו המגאלות ברקש
15 ויחבק לו וישק השפתים.
ולמען תהיה המלאכה תמימה
נתן עליו בקולו קול כרה אונים —
קול חמור נער. זמרה נעימה!
הו הו בן בוז ובלעל.
20 אי שוט אי מקל! — קרא הכעל.
הביאו המקל, החמור שנה קולהו.
אף לא נסף עוד לנשק פי קונהו.

<p>30 הבט מסביבך. חפש חפש איפה המכשול? מה זרע דרכך? הרם החמר. הסירה הרפש האוחזים כמשמרות את גלגליך. קח הפטיש. הך האבנים ופוצצמו 35 ומלא זאת המהמרה ברסיסמו. המלאה? — "מלאתי אחרי דבריך!" — "צמה עורר השוט ודפק סוסיך!" — "הרהו. סוסי, קסתי, יפתי, תפתי, 40 גסו, מלטו, הושיעו, פלטו!! האח, האח, הוציאו עגלתי ברוך אתה לי, אליהו, פי עזרתני!" — 45 "בן-אדם, לא אני, (קול ענה אוניו שקעו) לא ידי עגלתך הוציאו: סוסיך וזרעך לקשות הפליאו".</p> <p>ל'איש אשר ידו לו לא תושיע 50 לא ישלח גם אל עזרה מרקיב.</p>	<p>5 בצל העגלה: פי האסון קרהו במקום צקבות אדם לא נודעו, במקום אין איש לבוא לעזרתו למשות עגלתו. לא אליכם מכאוב זה, כל עברי ארחו! 10 וקבן רפו קדיו, נשתה גבורתו ובלי אפץ פח וכלי כל טבח צמד בקסיל חבק ידים. בתחלה קצף ויקלל, אחר נשא צינור שמים, 15 ניצמד ניתפלל: "אדני האדנים רוכב בצקבות, זכר-לי ברית ראשונים, זכר-לי זכות אבות! 20 כמו שצניח לירמיהו צנני; שלח לי את אליהו ויצלני מטיט הנון, מבאר החמר!" 25 והנה קול אליו דבר ניאמר: "אני אליהו; שלחתי לעזרה, פני לא יראו, אך צשה את אצנף:</p>
--	---

Ma pauvre sœur chérie

(pour la fille de Jacob que violenta le fils de Hamor, Genèse 34)

Pourquoi gémis-tu ma pauvre sœur chérie.

Pourquoi perds-tu courage, pourquoi es-tu troublée,
et les roses de tes joues sont-elles flétries ?

Parce que sont venus des bandits qui ont souillé ta gloire ?

Si le poing triomphe, si les scélérats l'emportent,

Est-ce ta faute, ma pauvre sœur chérie ?

"Où porterai-je mon déshonneur ?" - Où est pour toi le déshonneur ?

Nulle honte pour ton cœur, tu n'as pas perdu ta pureté ;

Lève-toi donc, relève ta figure sans tache,

Ce n'est pas toi qui porte la honte, mais tes persécuteurs ;

Leur souillure n'a pas taché ta pureté :

Tu es nette comme au sortir du bain, ma pauvre sœur chérie.

Le sang d'Abel est le signe du front de Caïn

Et dans ton sang tout œil verra

Le signe de Caïn, la marque d'ignominie, la tache éternelle

Sur le front de ces gredins, ces meurtriers,

Les habitants du monde entier, de l'Orient à L'Occident, le verront,

Ils sauront ce que tu as subi, ma pauvre sœur chérie.

Il m'est bon que tu aies subi ces supplices : car mon âme a porté
Toute épreuve, et s'est trouvée dans les angoisses ;
J'ai porté, j'ai subi toute violence, toute rapine,
Je n'ai pas quitté mon pays, j'ai espéré un mieux,
Mais je n'ai plus le cœur à supporter ta honte ;
Lève-toi, partons, ma pauvre sœur chérie !

Lève-toi, allons-nous en - Ah, je ne pourrai t'emmener
Habiter en sécurité à la maison de ta mère aimante :
Si nous ne pouvons habiter en sa maison -
Tournons nos pas vers un autre asile pour y loger,
Jusqu'à ce que notre Père ait pitié de nous - Là-bas,
Installons-nous, attendons, ma pauvre sœur chérie.

Debout, allons ! Là où la lumière de la liberté
Brille sur tout homme, éclaire toute âme,
Un lieu cher à toute créature,
Là où personne n'a honte de son peuple ni de son Dieu -
Là où des scélérats ne te persécuteront pas ; souillée,
Tu ne le seras plus, ma pauvre sœur chérie

(texte hébraïque en annexe)

אַחותי רחמה

(לכבוד בת יעקב אשר ענה בן חמור)

25 קומי גלכה — הן בית אם אהבת
לא אוכל אביאך פטח לשבת:
אם אין לנו ובביתה לא נגורח —
למלון אורחים אחר ללון נסורח.
צד נחמל עלינו אבינו — שקמה
30 נשב ונחפת. אחותי רחמה.

קומי גלכה! במקום אור החפש
ינרח על כל בשר זאיר קל נפש.
במקום חביב קל הנכרא בצלם.
על צמו ואלהיו איש לא יכלם —
35 שם לא יצשקוף ודים: שם נכלמה
לא תהיי גם את. אחותי רחמה.

מהתתנפחי. אחותי רחמה.
מה נפל לבך. מה רוחך נפצמה.
ולקניך שושנים מה נבלו?
כי באו שודדים וכבודך חללו?
5 אם גבר האגרוף. יד ודים רמה.
הךך העון. אחותי רחמה?!

-אן אוליד חרפתי? — אנה חרפתי?
לבך לא חרף. לא הסרת תסתך.
קומי אפוא ושאי ממום פניך.
10 לא לך החרפה כי אם למצניך.
משמאקם תסתך לא נכתמה.
וכה כבר את. אחותי רחמה.

צם תבל הוא האוח על מצח קין?
יבדמיך גם את פחו קל עין?
15 אות קין אות קלון וכלמת נצח
על מצח הנקלים אנשי הרצח.
קראו יישובי תבל קדמה גם קמה.
נדעו מה צניית. אחותי רחמה.

טוב לי כי צניית: הן נפשי נשאח
20 כל צרה ומצוקה אתה מצאה:
קל חמס ונשד נשאתי טבלתי.
ארצי לא ונחתתי. לטוב יחלתי.
אך בשמך לשאת רוח כי לא קמת.
קומי גלכה. אחותי רחמה

Les enseignants religieux (melamedim), bouchers de la jeunesse

Et je vis en image un palais splendide
Tout craquelé de fissures
Son plâtras tombe, son toit se délabre,
Dans une couche de poussière, grouille la vermine
Des vieillards somnolent, rassurés sur leurs couches
Ils n'ont pas peur de la chute,
Et par la fenêtre, des jeunes
Se sauvent l'un après l'autre devant l'écroulement.
Je demandais : "Qu'est-ce ?" et j'entendis répondre :
C'est la maison d'Israël, le temple de sa Loi !

Et je vis encore un trou rempli de saleté
Avec de longs poteaux tendus sur lui,
Et des victimes égorgées selon toute apparence, égorgées et tuées,
Tourtereaux et colombes, pendus aux poteaux ;
Dont la tête était au berceau et le bout au tombeau,
Ces oisillons étaient pendus tête en bas
Perdant leur sang, palpitants, ballants,
Palpitants de leur berceau à leur tombeau.
"Est-ce une boucherie la veille de Kippour ?"
- Non, c'est l'école des maîtres religieux,
égorgeurs de la jeunesse !"

Et je vis une grande mer, immense,
Où étaient jetés vivants les fils des Hébreux,
Je les voyais monter et descendre sur l'eau,
Luttant pour leur vie avant d'être engloutis ;
Cependant quelques personnes eurent pitié
De leurs frères, et dans des arches de cyprès,
Ils les déposèrent dans les roseaux sur le rivage,
Des arches enduites d'asphalte au dedans et au dehors.
Et il me dit : la mer s'appelle GEFét
(Gemarah - Poseqim - Tosafot)
Et la langue sacrée - l'arche bitumée.

(texte hébraïque en annexe)

Le troupeau de Dieu (1883)

Qui sommes-nous, demandez-vous, et quelle est notre vie ?
Sommes-nous un peuple comme ceux qui nous entourent
Ou seulement une communauté religieuse ?
Je vais vous révéler doucement un secret,
Mais je vous prie, ne l'ébruitez pas :
Nous ne sommes pas un peuple, pas une communauté,
mais seulement - un troupeau.

Nous sommes le troupeau de Dieu, ses saintes ouailles,
La Terre est devant nous l'autel des sacrifices
Et nous sommes entravés comme la victime,
Car nous fûmes créés pour être la victime de l'holocauste,
Et toujours des entrailles à la tombe
Nous allons être ligotés - ainsi l'ont voulu nos Sages.

... Nous sommes un troupeau au désert, du bétail à abattre.
De tous côtés les loups s'acharnent contre nous,
Chacun avec mépris déchire notre coeur.
Nous supplions : pas de salut ; nous appelons, nul n'entend.
Le désert a fermé sur nous toutes ses issues.
La Terre est de bronze, et de fer est le ciel.

Les loups affamés ont laissé les os,
Ceux qui ont dépouillé, pillé, n'ont pas exterminé,
Les guides égarés n'ont pas éteint notre esprit -
Mais tiendrons-nous éternellement ?

עֲדָר אֲדָנִי

(לכבוד בעל המחברת, אם אין אני לי, מי לי?
(Autoemancipation.)

עֲדָר בַּמְדַבֵּר, צֵאן הֲרֵגָה הַגָּנוּ.
20 הַזְּאֵבִים מִכָּל צֵד יִשְׁתַּעֲרוּ עָלֵינוּ.
אִישׁ אִישׁ בְּשֹׂאֵט גָּפֶשׁ לִבְנוֹ קוֹרֵעַ
נִשְׁוֵעַ לֹא נִשְׁעַע, נִצְעַק אֵין שׁוֹמֵעַ.
סָגַר עָלֵינוּ הַמְדַבֵּר כָּל אֲפָסִים.
הָאָרֶץ נִחְשֶׁת, בְּרוּל הַשָּׁמַיִם.

25 אָמַנְם עֲדָר הַיָּקָר, צֵאן בְּרוּל אָנוּ.
הֵן כָּל זֹאת בְּאַחַנּוּ וְלֹא נִכְחַד קִימָנוּ:
הַזְּאֵבִים הַרְעִבִים הַשְּׂאִירוּ גָרֵם,
הַגְּזוּזִים הַבְּנוּזִים לֹא הִכּוּ חֲרָם.

הַרְעִים הַתּוֹעִים לֹא כִבּוּ רוּחַנוּ —
30 אֶךְ הַלְנַצַּח נְצַחִים נְעַמַד פִּחְנוּ?

עֲדָר עֲדָר לְבִדּוֹ, צֵאן אֲבָדוֹת הַגָּנוּ,
לֹא נִצָּא חֲצָץ לְהוֹשִׁיעַ נַפְשֵׁנוּ.
אִישׁ יִרְעָה יָדוֹ, כָּל עֲמָלוֹ לְפִיָּהוּ.
אֵין דָּאָג אֵין חִלָּה בְּעֲמַל אַחִיהוּ.
35 עַל כֵּן אֵין גִּשְׁעַ, אֵין מִשְׁטָר וְסִדְרוֹ
לֹא עָם, לֹא עֲדָה אֲנַחְנוּ, רַק — עֲדָר.

ר"ח חסון, תרמ"ג

מָה אָנוּ, תִּשְׁאַלּוּ, וּמָה חַיִּינוּ,
הָעָם נַחְנוּ בְּעַמִּים מִסְבִּיבֵנוּ
אוּ רַק עֲדַת אִישִׁים בְּעֲלֵי דַת אַחַת?
הֲבָה אֲגִלָּה לְכֶם סוּד זֶה בְּנִחַת,
5 אֶךְ אַל תּוֹצִיאוּ דָבָה מִן הַתְּדָר:
לֹא עָם, לֹא עֲדָה אֲנַחְנוּ, רַק — עֲדָר.

עֲדָר אֲדָנִי, צֵאן קִדְשִׁים הַגָּנוּ,
הָאָרֶץ הִיא הַמְּזוּבָח לְסַגִּינוּ
וְאֲנַחְנוּ פִּחַג בְּעֲבוֹתִים אֲסָרְנוּ,
10 כִּי לְהִיּוֹת הִשָּׂה לְעֵלָה נוֹצַרְנוּ,
וּמִבְּטָן לְקַבֵּר כָּל הַיָּמִים
כֵּן נִצָּא בְּרִצּוֹעוֹת — בְּרִצּוֹן חֲקָמִים.

עֲדָר בְּתוֹךְ הַתְּדָרוֹ, צֵאן מֵאֲכַל הַגָּנוּ,
הַבְּעָלִים, הַרְעִים אוֹכְלִים טוֹבֵנוּ,
15 צְמָרְנוּ יָגוּז, עוֹרְנוּ יִפְשִׁיטוּ,
וְלֹאבוֹסְנוּ כִּי רַק לֹא יִפִּיטוּ.
מִנְעוּרֵינוּ יִנְהַגּוּנוּ הַמֶּךְ בְּרָה
בְּמִקּוֹם אֵין מִרְעָה וּסְבִיבָיו נִשְׁעָרָה.

